

Закључна разматрања Комитета УН за права лица са инвалидитетом о иницијалном извјештају БиХ

(20. март - 12. април 2017. године)

- Поједностављена и лака за разумијевање -

Менерали

ПАРЛАМЕНТ

Уједињене нације

Конвенција о правима лица са инвалидитетом

Комитет за права лица са инвалидитетом

Закључна разматрања о иницијалном извјештају Босне и Херцеговине ¹

- Поједностављена и лака за разумијевање -

UNITED NATIONS

САВЕЗ УДРУЖЕЊА ЗА ПОМОЋ МЕНТАЛНО
НЕДОВОЉНО РАЗВИЈЕНИМ ЛИЦИМА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
М е Н е Р а Л и

¹ Усвојио Комитет на свом седамнаестом засједању (20. март - 12. април 2017. године)

Конвенција о правима лица са инвалидитетом

Комитет за права лица са инвалидитетом

Закључна разматрања о иницијалном извјештају Босне и Херцеговине ¹

- Поједностављена и лака за разумијевање -

Издавач:

Савез удружења за помоћ ментално
недовољно развијеним лицима
Републике Српске
М е Н е Р а Л и

Аутори:

Госпова Рађен Радић, Предсједница
Координационог одбора инвалидских
организација РС

Борка Вукајловић, Проф. др
Педагошког факултета Независног
универзитета Бања Лука (НУБЛ)

Јована Џевер, Магистар психологије

Милена Броћета Масларић, Мастер
политикологије - Међународни односи

Лектор:

Јелена Радаковић, Професор српског
језика и књижевности

Графичка припрема и дизајн:

Анђела Марић, Апсолвент
Технолошког факултета у Бањој Луци,
смјер Графичко инжењерство

Зорана Пилиповић, Апсолвент
Технолошког факултета у Бањој Луци,
смјер Графичко инжењерство

Штампа:

“Vilux štamparija” Бања Лука

Тираж:

500 комада

Година издања:

2019.

Ова публикација је израђена уз финансијску подршку Министарства
здравља и социјалне заштите Републике Српске у оквиру Пројекта
„УН Конвенција о правима лица с инвалидитетом - алатка за једнакост“.

САДРЖАЈ

I УВОД (1-3.)	7		
II ПОЗИТИВНИ АСПЕКТИ (4. и 5.)	8		
III ГЛАВНИ РАЗЛОЗИ ЗА ЗАБРИНУТОСТ И ПРЕПОРУКЕ		РИЗИЧНЕ СИТУАЦИЈЕ И ХУМАНИТАРНЕ КАТАСТРОФЕ (ЧЛ. 11)	
А. ОПШТА НАЧЕЛА И ОБАВЕЗЕ (ЧЛ. 1-4) (6. и 7.)	9	(20. и 21.)	16
(8. и 9.)	10	ЈЕДНАКОСТ ПРЕД ЗАКОНОМ (ЧЛ. 12) (22. и 23.)	17
Б. КОНКРЕТНА ПРАВА (ЧЛ. 5-30) ЈЕДНАКОСТ И ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ (ЧЛ. 5) (10. и 11.)	11	ПРИСТУП ПРАВОСУЂУ (ЧЛ. 13) (24. и 25.)	18
ЖЕНЕ С ИНВАЛИДИТЕТОМ (ЧЛ. 6) (12. и 13.)	12	СЛОБОДА И СИГУРНОСТ ОСОБЕ (ЧЛ. 14) (26. и 27.)	19
ДЈЕЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ (ЧЛ. 7) (14. и 15.)	13	СЛОБОДА ОД МУЧЕЊА ИЛИ ОКРУТНОГ, НЕЧОВЈЕЧНОГ ИЛИ ПОНИЖАВАЈУЋЕГ ПОСТУПАЊА ИЛИ КАЖЊАВАЊА (ЧЛ. 15) (28. и 29.)	20
ПОДИЗАЊЕ СВИЈЕСТИ (ЧЛ. 8) (16. и 17.)	14	СЛОБОДА ОД ИЗРАБЉИВАЊА, НАСИЉА И ЗЛОСТАВЉАЊА (ЧЛ. 16) (30. и 31.)	21
ПРИСТУПАЧНОСТ (ЧЛ. 9) (18. и 19.)	15	ЗАШТИТА ИНТЕГРИТЕТА ОСОБЕ (ЧЛ. 17) (32. и 33.)	22

		ОДГОВАРАЈУЋИ ЖИВОТНИ СТАНДАРД И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА (ЧЛ. 28) (50. и 51.)	31
НЕЗАВИСНО ЖИВЉЕЊЕ И УКЉУЧЕНОСТ У ЗАЈЕДНИЦУ (ЧЛ. 19) (34. и 35.)	23	УЧЕСТВОВАЊЕ У ПОЛИТИЧКОМ И ЈАВНОМ ЖИВОТУ (ЧЛ. 29) (52. и 53.)	32
ЛИЧНА ПОКРЕТЉИВОСТ (ЧЛ. 20) (36. и 37.)	24	УЧЕСТВОВАЊЕ У КУЛТУРНОМ ЖИВОТУ, РЕКРЕАЦИЈИ, РАЗНОДИ И СПОРТУ (ЧЛ. 30) (54. и 55.)	33
СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА И МИШЉЕЊА И ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА (ЧЛ. 21) (38. и 39.)	25	Ц. КОНКРЕТНЕ ОБАВЕЗЕ (ЧЛ. 31-33) СТАТИСТИКА И ПРИКУПЉАЊЕ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА (ЧЛ. 31) (56. и 57.)	34
ПОШТИВАЊЕ ДОМА И ПОРОДИЦЕ (ЧЛ. 23) (40. и 41.)	26	ПРИМЈЕНА И ПРАЋЕЊЕ ПРИМЈЕНЕ КОНВЕНЦИЈЕ НА НАЦИОНАЛНОМ НИВОУ (ЧЛ. 33) (58. и 59.)	35
ОБРАЗОВАЊЕ (ЧЛ. 24) (42. и 43.)	27	ДАЉИ РАД И ШИРЕЊЕ ЗНАЊА О КОНВЕНЦИЈИ (60-63.)	36
ЗДРАВЉЕ (ЧЛ. 25) (44. и 45.)	28	СЉЕДЕЋИ ИЗВЈЕШТАЈ (64.)	37
РАД И ЗАПОШЉАВАЊЕ (ЧЛ. 27) (46. и 47.)	29		
(48. и 49.)	30		

Конвенција о правима лица са инвалидитетом

Комитет за права лица са инвалидитетом

Закључна разматрања о иницијалном извјештају Босне и Херцеговине ¹

- Поједностављена и лака за разумијевање -

I УВОД

1-3.

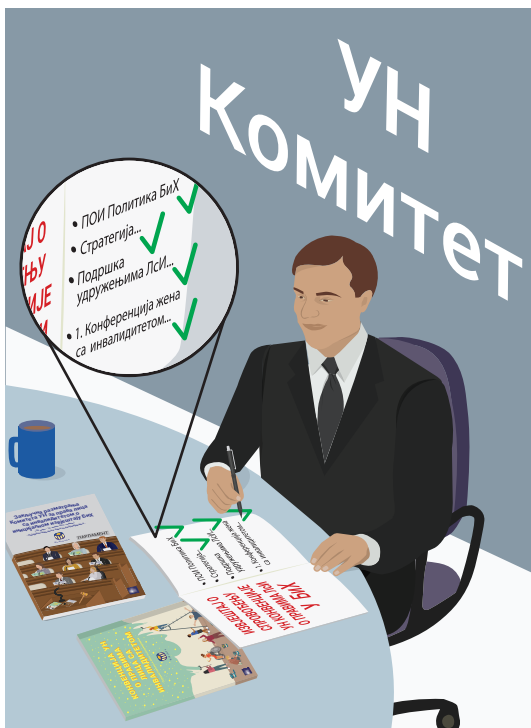

- 1. Комитет је разматрао** Извјештај ког је поднијела Босна и Херцеговина на сједници одржаној 6. априла 2017. године.
- 2. Комитет је похвалио Босну и Херцеговину** ради тога што је поднијела Извјештај, као и због тога што је Извјештај написан у складу са смјерницама Комитета.
- 3. Комитет је задовољан** дијалогом који је одржан током разматрања Извјештаја и похвалио је представнике делегације наше државе за значајан допринос у изради и представљању Извјештаја УН Комитету.

¹ Усвојио Комитет на свом седамнаестом засједању (20. март - 12. април 2017. године)

II ПОЗИТИВНИ АСПЕКТИ

4. и 5.

4. Комитет похваљује нашу државу ради тога што је усвојила:

(а) Политику у области инвалидности Босне и Херцеговине, коју је Вијеће министара Босне и Херцеговине усвојило 8. маја 2008. године;

(б) Нову Стратегију за унапређење права и положаја особа са инвалидитетом у Федерацији Босне и Херцеговине за период 2016 - 2021.

5. Комитет поздравља:

(а) Подршку удружењима лица са инвалидитетом коју је наша држава пружила у 2016. години и намјеру да ову подршку повећа у наредним годинама;

(б) Прву конференцију жена са инвалидитетом у Босни и Херцеговини (БиХ) која је одржана 6. марта 2015. године и формирање Агенције за равноправност полова БиХ;

(в) Повећање новчаног подстицаја за ново запошљавање особа са инвалидитетом од 2011. до 2016. године (од 150.000 на 19.245.551 КМ).

III ГЛАВНИ РАЗЛОЗИ ЗА ЗАБРИНУТОСТ И ПРЕПОРУКЕ

A. ОПШТА НАЧЕЛА И ОБАВЕЗЕ (ЧЛ. 1-4)

6. и 7.

6. Комитет је забринут ради:

- тога што држава није дефинисала јасне процедуре консултација између државе и организација лица са инвалидитетом,

- недостатка јасно дефинисане финансијске подршке организацијама лица са инвалидитетом, посебно на локалним нивоима.

7. Комитет препоручује:

- да наша држава усвоји формалне и свима доступне процедуре за редовне консултације са организацијама лица са инвалидитетом, укључујући и оне које представљају жене и дјецу са сметњама у развоју, наглуве и глуве особе, особе са психосоцијалним и/или интелектуалним тешкоћама, у свим ентитетима и кантонима,

- да наша држава редовно обезбјеђује довољно новчаних средстава како би организације лица са инвалидитетом могле да функционишу.

8. Комитет је забринут ради:

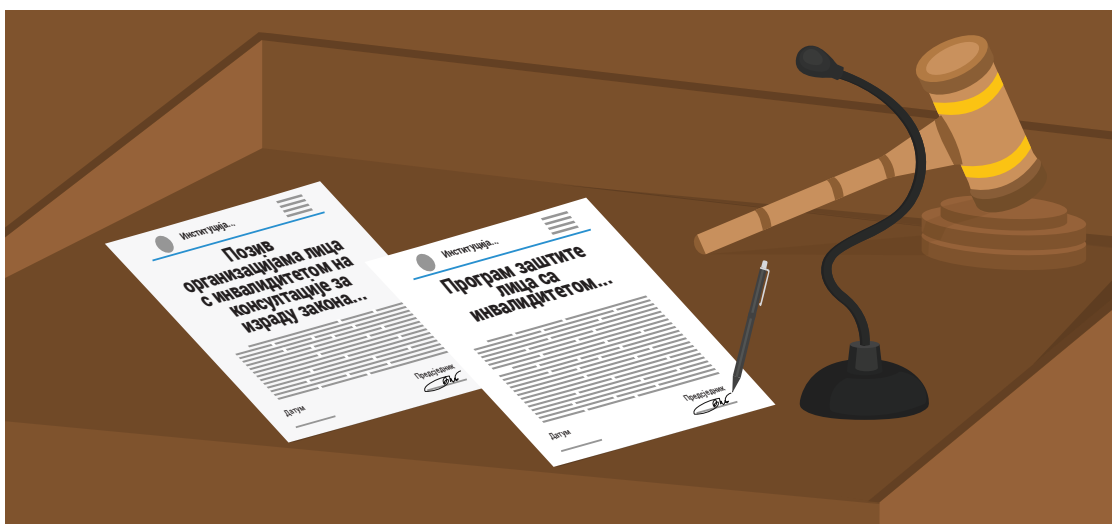
- тога што у нашој држави не постоји јасан начин заштите лица са инвалидитетом који је заснован на људским правима и који је у складу са Конвенцијом УН,

- недостатка напора и воље да постојеће законе држава у потпуности усклади са Конвенцијом.

9. Комитет препоручује:

- да наша држава направи јасно дефинисан начин заштите лица са инвалидитетом који ће бити усклађен са Конвенцијом,

- да држава уради анализу постојећих закона и да приликом доношења закона редовно консултује организације лица са инвалидитетом.

10. Комитет је забринут ради:

- тога што се Закон о забрани дискриминације не примјењује у пракси,
- тога што су различито прописана права за лица која су инвалидитет стекла на различите начине (посљедице рата, урођено, повреде приликом несрећа, повреда на раду, хроничне болести...),
- различитог оцјењивања инвалидитета на основу узрока или настанка,
- недостатка правила која регулишу разумно прилагођавање и недостатка санкција,
- нејасно дефинисаних појмова који додатно повећавају дискриминацију.

11. Комитет препоручује да Држава потписница:

- анализира своје законодавство и уврсти дефиницију дискриминације на основу инвалидитета која ће јасно укључивати све облике дискриминације,
- издвоји финансијска средства за ефикасну примјену тог законодавства,
- изради јасне и јединствене критерије за остваривање права и одређивања процента инвалидности за сва лица са инвалидитетом, без обзира на узрок настанка инвалидности,
- усвоји и примјењује приступ разумног прилагођавања. Ако то не чини, сматраће се дискриминацијом по основу инвалидности и бити кажњиво.

12. Комитет је забринут ради:

- недовољно информација о стратегији о равноправности полова која је у вези са БиХ Gender акционим планом за период 2013 - 2017,
- недостатка већег броја консултација са организацијама жена са инвалидитетом,
- недостатка финансирања одговарајућих мјера за запошљавање жена са инвалидитетом под условима који су њима прилагођени,
- изостанка жена са инвалидитетом у политичком животу.

13. Комитет препоручује да држава:

- својим законима пропише пуну заштиту и уживање права жена и дјевојчица са инвалидитетом,
- укључи перспективу инвалидности у све програме и политике о равноправности полова и запошљавања,
- преузме мјере које ће спријечити све облике дискриминације жена и дјевојчица са инвалидитетом (посебно у приступу правосуђу, заштити од насиља и злостављања, у образовању, здравству и запошљавању),
- омогући ефикасније учешће жена са инвалидитетом кроз њихове организације у консултацијама, процесима доношења одлука и у политичком животу.

ДЈЕЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ (ЧЛ. 7)

14. и 15.

14. Комитет је забринут ради:

- тога што физичко кажњавање дјеце није изричито забрањено нарочито дјеце с интелектуалним потешкоћама,
- непостојања једнаког приступа услугама за препознавање и ране интервенције за дјецу са сметњама у развоју.

15. Комитет препоручује да држава:

- забрани физичко кажњавање дјеце, са посебним нагласком на дјецу са инвалидитетом која живе у установама,
- обезбиједи и унаприједи услуге које се односе на ране интервенције код дјеце са сметњама у развоју.

16. Комитет је забринут ради:

- недостатка информација о начинима подизања свијести попут кампања и програма обука јавних и приватних медија,
- недостатка текста Конвенције на знаковном језику.

17. Комитет препоручује:

- да се текст Конвенције преведе на знаковни језик,
- да се организују обуке за медије у циљу отклањања негативних предрасуда према лицима са инвалидитетом,
- да држава предузме ефикасне мјере у подизању свијести међу члановима парламената и владиним представницима,
- да се наставни планови на архитектонском студију ажурирају како би обухватили приступачност и права о кретању лица са инвалидитетом.

18. Комитет је забринут ради:

- непостојања свеобухватне стратегије приступачности,
- тога што је у Извјештају наглашено да већина јавних установа и јавни превоз нису приступачни, а не постоје сврсисходне санкције,
- тога што услуге електронских медија нису доступне у формату који је одговарајући за лица са инвалидитетом.

19. Комитет препоручује да држава:

- усвоји свеобухватну стратегију приступачности (обезбиједи потребан буџет и дефинише начин утрошка буџета) како би биле уклоњене препреке и наметнуте ефикасне санкције за непоштовање приступачности,
- промовише универзални дизајн за све зграде, јавне службе и јавни превоз,
- обезбиједи приступачно информисање како би информације, посебно оне у електронским медијима, биле у облику који је разумљив свим лицима са инвалидитетом.

20. Комитет је забринут ради непостојања свеобухватне стратегије за поступање и подршку лицима са инвалидитетом у ризичним ситуацијама и хуманитарним катастрофама.

21. Комитет препоручује да држава:

- усвоји приступачну и свеобухватну стратегију за хитне случајеве (нпр. линије за помоћ, апликације за текстуалне поруке упозорења, општи приручници на знаковном језику и на Брајевом писму),

- да све јавне службе израде планове за евакуацију лица са инвалидитетом,

- да све мјере спроводи у договору са организацијама лица са инвалидитетом.

22. Комитет је забринут ради:

- примјене садашњег облика старатељства који је у супротности са принципима Конвенције,
- недостатка јасних, доступних и ефикасних правних лијекова, посебно у односу на ситуације одузимања потпуне пословне способности лицима са инвалидитетом,
- ускраћивања права на склапање брака,
- ускраћивања права на гласање.

23. Комитет препоручује да држава:

- усклади своје законе са Конвенцијом,
- пропише начин одлучивања за лица са одузетом пословном способношћу, поштујући њихову личност и вољу,
- да лицима са инвалидитетом која су лишена пословне способности у цијелој држави омогући сву потребну правну подршку.

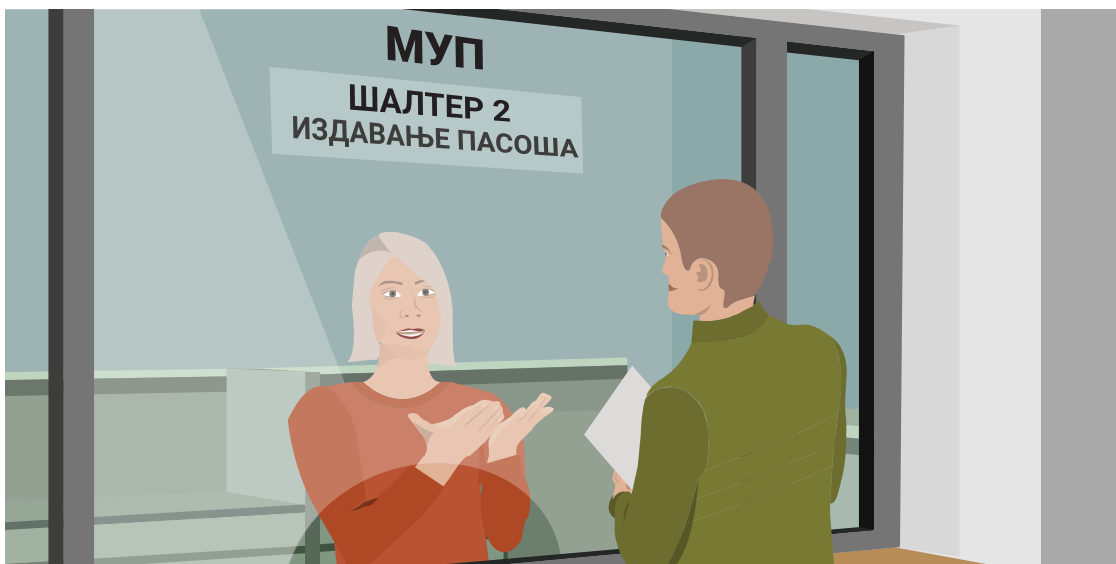

24. Комитет је забринут ради непостојања информација о конкретним и доступним мјерама као ни о начинима који обезбјеђују одговарајућа прилагођавања у судским поступцима.

25. Комитет препоручује да држава:

- обезбиједи доступан, јасан и недискриминишући приступ правосуђу на основу слободног избора лица са инвалидитетом,
- повећа напоре у одговарајућем обучавању правосудног и полицијског особља о правима лица са инвалидитетом,
- обезбиједи одговарајући приступ помоћним технологијама, ангажује регистроване тумаче знаковног језика, обезбиједи доступност Брајевог писма и других одговарајућих формата у судским поступцима.

26. Комитет је забринут:

- што је у пракси присутно лишавање слободе лица са инвалидитетом на основу њихове инвалидности,
- што је присутна могућност присилне хоспитализације и институционализације дјецe и одраслих са интелектуалним и/или психосоцијалним инвалидитетом.

27. Комитет тражи од државе да:

- поништи законе који дозвољавају лишавање слободе на основу инвалидности, присилног лијечења и других присилних мјера,
- обезбиједи ефикасне правне лијекове за лица са инвалидитетом која су лишена слободе на основу њихове инвалидности.

СЛОБОДА ОД МУЧЕЊА ИЛИ ОКРУТНОГ,
НЕЧОВЈЕЧНОГ ИЛИ ПОНИЖАВАЈУЋЕГ
ПОСТУПАЊА ИЛИ КАЖЊАВАЊА (ЧЛ. 15)

28. и 29.

28. Комитет је забринут ради:

- непостојања информација о протоколима забране употребе различитих средстава принуде,
- непостојања свеобухватног приступа за рјешавање случајева жртава тортуре.

29. Комитет препоручује да држава:

- предузме ефикасне мјере како би забранила праксу присилног задржавања на лијечењу,
- изврши анализу позитивног законодавства у вези са жртвама насиља, са посебним освртом на одговарајуће накнаде и приступ правним лијековима.

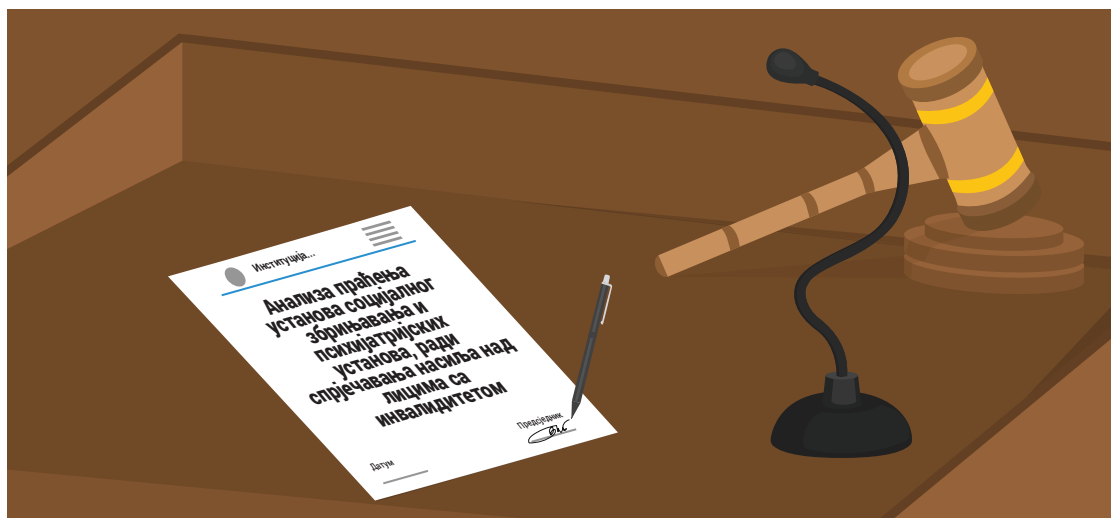

30. Комитет је забринут ради недостатка:

- података о дјелотворним мјерама за спречавање насиља над лицима са инвалидитетом,
- механизма за подношење пријава против починитеља насиља и недостатка правних средстава.

31. Комитет препоручује да држава:

- изврши анализу праћења установа социјалног збрињавања и психијатријских установа како би спријечила насиље над лицима са инвалидитетом,
- омогући да лица лишена слободе имају могућност за подношење жалби,
- обезбиједи одговарајућа новчана средства за жртве злостављања (обештећење и одговарајућа накнада, укључујући и рехабилитацију).

ЗАШТИТА ИНТЕГРИТЕТА ОСОБЕ (ЧЛ. 17)

32. и 33.

32. Комитет је забринут ради:
тога што законски старатељ
може одлучивати у име лица са
инвалидитетом и што може одобрити
медицинску интервенцију без
пристанка лица са инвалидитетом.

33. Комитет тражи од државе:

- да усвоји ефикасне мјере које ће
омогућити поштивање права на
слободни и претходно дат пристанак
лица са инвалидитетом на лијечење,

- обезбиједи одговарајућу подршку
лицима са инвалидитетом при
доношењу одлука.

34. Комитет је забринут јер је:

- још увијек присутно институционално збрињавање лица са инвалидитетом,
- још увијек, много лица са инвалидитетом смјештено у установе,
- јер држава није уложила довољно напора да обезбиди средства за различите врсте подршке, посебно персоналне асистенције у локалним заједницама за лица са инвалидитетом која напуштају установе.

35. Комитет тражи од државе да:

- усвоји свеобухватну стратегију са јасним временским одредницама и довољним финансијским средствима за процес што ефикасније деинституционализације,
- да ажурира садашњи наставни план факултета за социјални рад,
- повећа укљученост организација лица са инвалидитетом приликом израде стратегија и планова за самосталан живот, којима ће бити предвиђено пружање услуга у заједници, посебно на локалном нивоу.

36. Комитет је забринут ради непостојања прецизно дефинисаних процедура за обезбјеђивање ортопедских и других помагала.

37. Комитет препоручује да држава:

- побољша приступ помагалима и технологијама,

- донесе потребне законе и предузме све друге одговарајуће мјере како би обезбиједила фонд за доступан и јасан систем услуга које ће олакшати личну покретљивост,

- омогући приступ ортопедским, тифлолошким и другим помагалима уз одговарајућу обуку за њихово кориштење.

38. Комитет је забринут ради:

- тога што не постоје подаци колико је у држави стандардизована употреба брајевог писма, у циљу побољшања његове употребе у образовању, запошљавању;

- тога што не постоје подаци о доступним апликацијама информацијске и комуникацијске технологије,

- тога што не постоје подаци о процедурама за глува лица која желе да се пријаве да буду преводиоци знаковног језика у јавним поступцима и друштвеном животу.

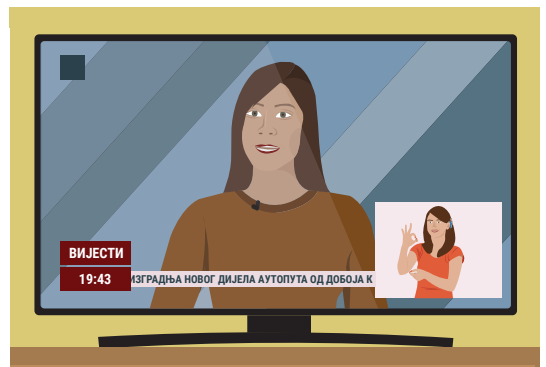
СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА И МИШЉЕЊА И ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА (ЧЛ. 21)

38. и 39.

39. Комитет препоручује да држава:

- обезбиди да јавни и телеком оператери пружају информације у приступачним облицима као што су *Easy Read*, скривено титловање и титловање за сва лица с инвалидитетом,

- усвоји ефикасно законодавство које ће у потпуности признати знаковни језик и Брајево писмо.

40. Комитет је забринут што жене са инвалидитетом, посебно оне са психосоцијалним и/или интелектуалним тешкоћама, могу бити одвојене од своје дјеце ради њихове инвалидности.

41. Комитет препоручује да држава:

- обезбиједи довољно новчаних средстава за подршку породицама са дјецом са сметњама у развоју како се породица не би раздвајала,
- омогући дјечи са инвалидитетом да остану у породици,
- промовише хранитељске услуге у породици,
- обезбиједи подршку родитељима са инвалидитетом да задрже пуну родитељску одговорност за своју дјецу.

42. Комитет је забринут што:

- не постоји свеобухватно законодавство са ефикасном стратегијом о инклузивном образовању почев од предшколског периода,
- не постоје подаци о мјерама које су усвојене за спровођење транспарентних протокола који се односе на индивидуалне образовне планове,
- не постоје подаци о релевантним технологијама и облицима комуникације који осигуравају приступачност свих нивоа образовања ученицима и студентима са инвалидитетом,
- не постоје упоредни подаци о финансирању које је намијењено дјечи са инвалидитетом у редовном образовању, као ни мјере позитивне дискриминације за упис и прилагођавање за ученике са инвалидитетом,
- у високом образовању је ограничен приступ за студенте са инвалидитетом.

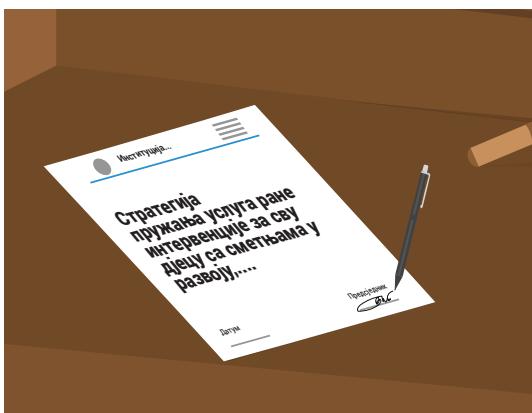
43. Комитет препоручује да држава повећа напоре на постизању инклузивног образовања и да:

- усвоји и реализује стратегију о инклузивном образовању у васпитно-образовном систему,
- обезбиједи приступачност школског окружења (разумно прилагођавање, приступачне и прилагођене материјале и инклузивне наставне планове и програме),
- издвоји довољне финансијске и материјалне ресурсе, као и одговарајуће обучене људске ресурсе, укључујући и лица са инвалидитетом,
- уведе изучавање инклузивног образовања у универзитетске наставне планове за будуће наставнике и обезбиједи одговарајуће програме обуке за постојеће наставно особље, уз одговарајући буџет.

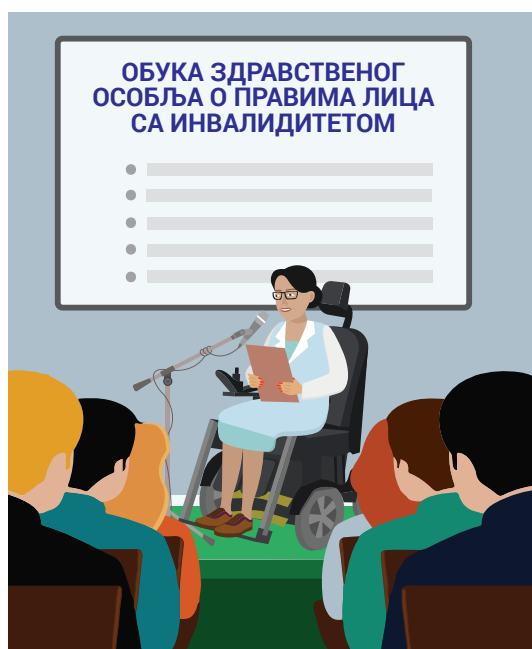
44. Комитет је забринут ради:

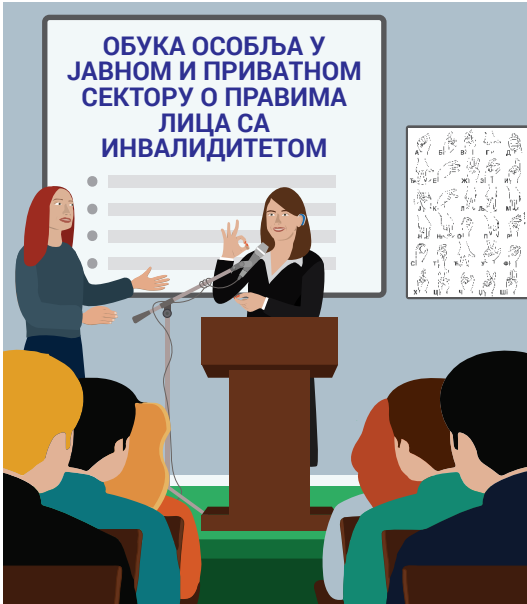
- ограниченог и неједнаког приступа здравственим услугама за дјецу са сметњама у развоју,
- неједнаког приступа лица са инвалидитетом услугама за заштиту сексуалног и репродуктивног здравља,
- непостојања одговарајуће обуке здравствених радника о правима лица са инвалидитетом,
- недоступности здравствених услуга и медицинске опреме.

45. Комитет препоручује да држава:

- предузме мјере за пружање услуга ране интервенције за сву дјецу са сметњама у развоју,
- омогући одговарајућу обуку здравствених радника о правима лица с инвалидитетом,
- обавезе даваоце здравствених услуга да лицима са инвалидитетом пружају здравствене услуге равноправно без обзира на инвалидитет,
- обезбиједи доступну опрему, средства и приступ услугама који су потребни женама са инвалидитетом, ради заштите репродуктивног здравља.

46. Комитет је забринут ради:

- непостојања података о ефикасној заштити од отпуштања запослених лица са инвалидитетом,
- непостојања података о положају запослених лица са инвалидитетом у јавном сектору.

47. Комитет препоручује да држава:

- измени своје законе укључујући дефиниције „разумно прилагођавања“ и „универзалног дизајна“,
- обезбиједи смјернице и обуку запослених у јавном и приватном сектору,
- осигура услове за запошљавање лица са инвалидитетом у складу са њиховим способностима и квалификацијама уз разумно прилагођавање.

48. Комитет је забринут ради:

- повећаног броја заштитних радионица,
- недостатка одговарајућих мјера као ни мотивације за укључивање лица са инвалидитетом на отворено тржиште рада.

49. Комитет препоручује да држава:

- промовише права лица са инвалидитетом на запошљавање, на равноправној основи са другима,
- појача мјере подршке за ефикасан прелаз лица са инвалидитетом у сферу формалног запошљавања у отвореном тржишту рада.

50. Комитет је забринут ради тога што се постојећа финансијска помоћ, коју добијају лица са инвалидитетом, заснива на критеријумима који дозвољавају дискриминацију.

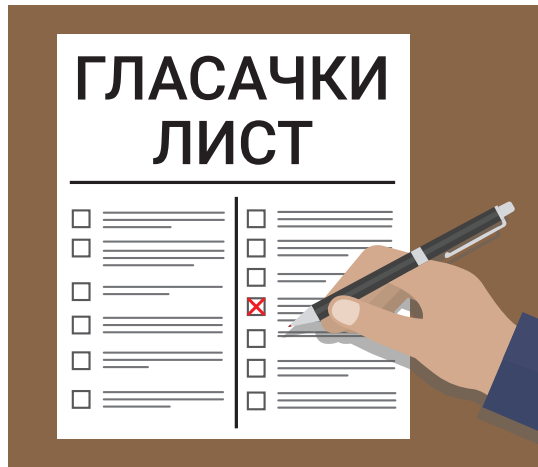
51. Комитет препоручује да држава: усклади законе и прописе како би регулисала систем инвалиднина и укинула досадашњу дискриминишућу праксу на основу узрока настанка инвалидности, посебно правећи разлику између ратних и нератних лица са инвалидитетом и мјеста живљења.

52. Комитет је забринут ради:

- искључивања лица са инвалидитетом, а посебно жена из јавног живота,
- непостојања закона о јасним мјерама за обезбјеђивање гласачког материјала и информација, приступачних лицима с инвалидитетом.

53. Комитет препоручује да држава:

- измијени изборни закон који се односи на Централну изборну комисију, како би осигурали једнако учешће лица са инвалидитетом у изборном процесу,
- омогући лицима које су лишена пословне способности да гласају,
- омогући неометан физички приступ гласању,
- осигура механизме којима обезбјеђује тајност гласања,
- обезбиједи приступачне изборне материјале и информације лицима с инвалидитетом.

54. Комитет је забринут:

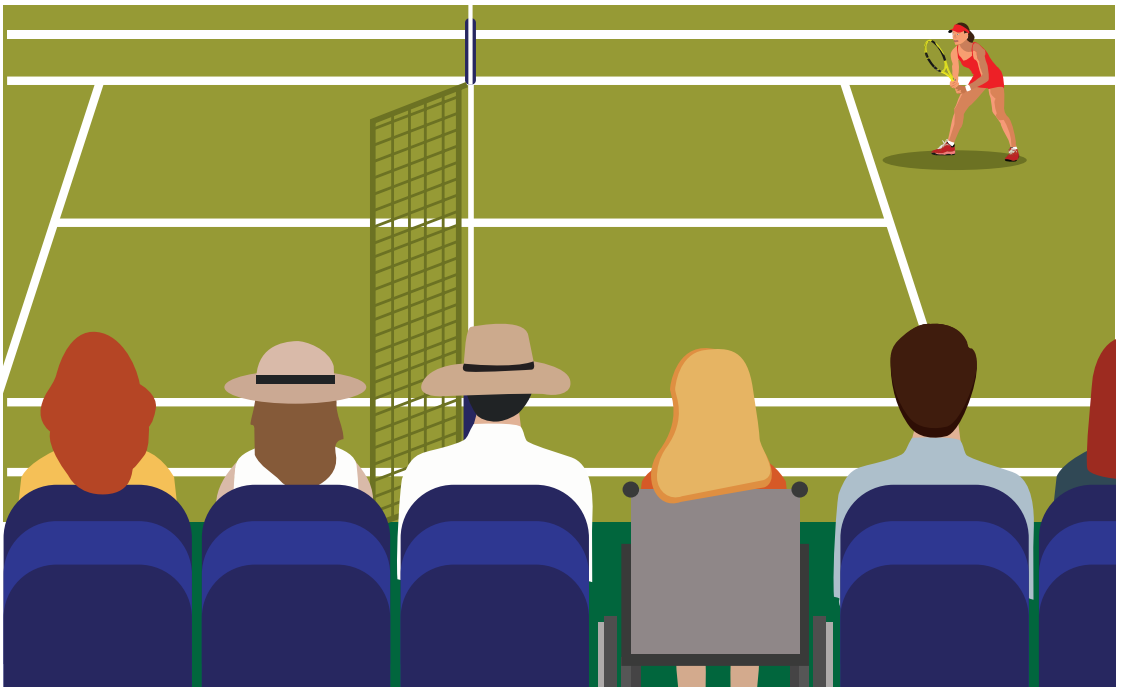
- што наша држава још увијек није ратификовала **Уговор из Маракеша** за олакшавање приступа објављеним радовима за лица која имају сензорна оштећења и која не могу користити штампани материјал,

- ради тога што се не може утврдити значајан напредак за период од 2016-2021. године, а који се односи на промоцију доступности образовних, културних и спортских објеката.

55. Комитет охрабрује и подстиче нашу државу да усвоји одговарајуће мјере и ратификује и реализује Уговор из Маракеша у најкраћем могућем року.

Комитет препоручује да се више пажње посвети образовним, културним и спортским објектима, у циљу њихове приступачности лицима с инвалидитетом.

56. и 57.

56. Комитет је забринут ради:

- тога што се систем прикупљања података о лицима са инвалидитетом темељи на медицинском моделу и што се подаци не размјењују између надлежних институција,

- тога што држава не прикупља и не анализира одговарајуће податке о лицима са инвалидитетом.

57. Комитет препоручује да држава:

- уведе систематско прикупљање података које ће се односити на различите карактеристике становништва са инвалидитетом (пол, старост, национална припадност, врста инвалидитета, социо-економски статус, запослење, пребивалиште, препреке са којима се лица са инвалидитетом суочавају у друштву),

- се побрине да се елиминишу сви погрдни изрази који се односе на лица са инвалидитетом.

ПРИМЈЕНА И ПРАЋЕЊЕ ПРИМЈЕНЕ КОНВЕНЦИЈЕ НА НАЦИОНАЛНОМ НИВОУ (ЧЛ. 33)

58. и 59.

58. Комитет је забринут:

- ради тога што не постоји конкретно наведен механизам координације,
- зато што национална институција за људска права не дјелује као независни механизам.

59. Комитет препоручује да држава:

- именује контакте за примјену Конвенције на свим нивоима власти,
- именује независни оквир чији задатак ће бити праћење примјене Конвенције.

60-63.

60. Комитет захтијева да наша држава у року од 12 мјесеци достави информације о томе које је мјере предузела, како би реализовала препоруке Комитета, које су наведене у овом документу.

61. Комитет тражи од наше државе да реализује препоруке Комитета и препоручује да се доставе закључна разматрања члановима Владе и Парламента, као и свим службеницима у ресорним министарствима, локалним властима и другим професионалним групама.

62. Комитет снажно охрабрује нашу државу да у припремама периодичних извјештаја укључи организације цивилног друштва, посебно организације лица са инвалидитетом.

63. Комитет тражи од наше државе да ова разматрања достави што већем броју људи укључујући невладине организације, организације лица са инвалидитетом, као и сама лица са инвалидитетом, чланове њихових породица и то на службеним језицима државе и мањинским језицима, укључујући знаковни језик, као и у приступачним форматима, укључујући *Easy Read* и да их постави на интернет страници владе о људским правима.

64. Комитет захтијева да наша држава најкасније до 12. априла 2020. године достави свој обједињени други и трећи периодични извјештај који ће укључивати информације о реализацији закључних напомена из овог документа.

Комитет позива нашу државу да размотри подношење извјештаја по поједностављеној методи Комитета по којој Комитет саставља листу питања годину дана прије достављања извјештаја, а одговори државе на ту листу представљају њен извјештај.

**САВЕЗ УДРУЖЕЊА ЗА ПОМОЋ МЕНТАЛНО
НЕДОВОЉНО РАЗВИЈЕНИМ ЛИЦИМА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
М е Н е Р а Л и**

Франа Супила 31Ф,
78 000 Бања Лука;
051 344 980;
meneraliiinfo@gmail.com;
www.meneralii.org

UNITED NATIONS

Ова публикација је израђена уз финансијску подршку Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске у оквиру Пројекта „УН Конвенција о правима лица с инвалидитетом - алатка за једнакост“.